

EVANGELIKUS ŐRÁLLÓ

EGYHÁZI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

Megjelenik hetenkint egy iven.
Kéziratokat, előfizetési díjakat, hirdetések szövegét és díját a szerkesztő-kiadó címére kell küldeni.

FELELŐS SZERKESZTŐ-KIADÓ:
GEDULY HENRIK evang. lelkész,
NYIREGYHÁZA.

A lap ára: Egész évre 12 K
Félévre 6 K
Negyedévre 3 K
Egyes szám ára 40 fillér.
* Hirdetés ára oldalanként 40 korona. *

TARTALOM-JEGYZÉK: Vezércikk. Az E. E. E. Gyámintézet és a Luther-Társaság ünnepei. Nógrádi. — Még egyszer még egyet a mi nyugdíjügyünkben. Frenyo András. — Gondolatok. Mayer Endre. — Tárca. A liturgia egységesítéséről. Balogh István. (Vége.) — Belélet. — Irodalom. — Pályázatok. — Hirdetések.

Az E. E. E. Gyámintézet és a Luther-Társaság ünnepei.

Csendben, nagyobb alkotás nélkül, múlt évi gyűléséhez képest aránytalanul csekélyebb érdeklődés mellett tartotta meg az E. E. E. Gyámintézet és a Luther-Társaság f. é. szeptember hó 19. és 20-ik napján a vendéglátó kiskőrösi egyház kebelében az ő üléseit. — Világi uraink igen csekély számban, sőt az egyháziak is csak gyéren voltak képviselve. A multtal ellentétben, amidőn a vendéglátó egyház esperességének világi és egyházi kara egyaránt szép számmal szokta magát képviseltetni, most a kiskőrösi ünnepeken a nagy pesti egyházmegyéből alig láttunk valakit! Pedig az E. E. E. Gyámintézet és a Luther-Társaság két olyan szerve egyházegyetemünknek, melynek munkálkodása méltán megérdemelhetné a legnagyobb érdeklődést, figyelmet. Mert vannak-e szentebb célok, melyeket mindkettő megvalósítani igyekszik, van-e áldottabb munkatér Istenországa munkálásában, mint akár az E. E. E. Gyámintézet, akár a Luther-Társaság? Az előbbi szerte járva vidékről-vidékre gyűjtögeti a filléreket, mint a méh a virágról a mézet, hogy azután ott, ahol az elemi csapások által romhalmazzá lett Istenháza, vagy az iskola, ujakat építeni segítsen! A távol szorványokban missiói központok alakítását szorgalmazza, hogy az igazság után szomjuhozó hivek ott is hallgathassák az örökélet ígését. Áldoz, hogy minél több helyütt nyithassa meg az igazság kútfejét a nép előtt. Közelebb hozza a szegényt a gazdaghoz, ébreszti a testvériség tudatát. Mig az E. E. E. Gyámintézet *anyagiakban* segítyezi a szükölködőket, addig a Luther-Társaság *szellemi* táplálékkal óhajtja ellátni az arra szomjuhozókat. A mult tengeréből, mint igaz gyöngyöket hozza fel az élő hit alkotásait s tárja buzdító példaként

az utódok elé. Támogatja az igazságot a tudományos, szabad kutatás által, feljeszti az izlést, kiemeli a gondolkodást az anyagiasság közül, neveli a honfiúi érzelmet, kiveszi buzgón részét a közművelődés előmozdításából!

Lehet-e két nemesebb áldottabb munkatere akár a lelkésznek, akár azoknak, akik egyházukat törhetetlen hűséggel, odaadással kívánják szeretni s akarnak annak felvirágzásán munkálni? A kiskőrösi ünnepek másról tesznek bizonyosságot!

Ugy látszik, hogy korunkban a legtöbben felületes könnyüvérséggel túl teszik magukat minden egyházi, irodalmi, sajtó stb. kérdéseken. Ha pusztulunk, pusztulunk, ha veszünk, veszünk! Bánják is ők! Csak kevesekben van már meg a lángoló buzgalom minden egyházi ügy iránt. De ezek azután sem időt, sem fáradságot, sem költséget nem kimélve a legnagyobb odaadással dolgoznak. Az ő vállukat nyomja a munka nagy része, mig a többiek még csak annyira sem köthetők le a munkának, hogy figyelemmel meghallgatnák a gyűléseken a bizottságok előmunkálkodását. Ugy, hogy valóban felmerülhet a kérdés: mi célú szolgálnak egyáltalán gyűléseink? Hisz azok résztvevői csupán csak hallgatói (de sokszor még idáig sem jutnak) a szorgalmasan dolgozó bizottságok előterjesztéseinek, de mást nem igen tesznek! Ugy, hogy már kezd feltűnni szokatlan volta miatt az olyan, aki egyháza iránti szeretetből még mindig tud áldozni s fáradságot nem kimélve dolgozni. Valóságos ünneplésben volt része úgy a Luther-Társasági, mint az E. E. E. Gyámintézeti üléseken az egyházért lelkesen, odaadóan munkálni tudó dr. Kéler Zoltán ker. gyámint elnök és egyet. gyámint. ügyésznek. Nincs s nem is lehet ez ellen kifogásunk, megérdemli a legnagyobb elismerést s mi is csak tisztelettel tudunk tekinteni lelkes munkájára. Ámde ez oly tény,

mely csalhatatlanul bizonyítja, hogy kezd szokatlanná lenni az egyházért való odaadó, buzgó munkálkodás, holott hasonlóképpen az összes világi urainknak s az egész lelkeszi karnak részt kellene venni abban. — Mert ha ezt nem teszik, hogy lehessen kívánni, hogy nagy egyházi czélok, kifelé való tekintély, felfelé kifejthető befolyás s lefelé gyakorolható egészséges, egyház erősítő hatás dugába ne dőljenek? Még nem mindnyájan tudnak hivatásuk magaslatára emelkedni, sokan csak kenyérkereső pályának tekintik a lelkeszít, kitüntetésnek az egyházi méltóságokat minden kötelezettség és munka nélkül az egyetemes egyház közjává. Pedig sem az első nem tisztán az, még kevésbé az utóbbi, mert mindkettő munkát, erős, gondos, de magasztos munkát követel az egyházi és világi méltóságoktól egyaránt!

Adná Isten, hogy ennek tudatára ébrednének mindazok, akik mind ezt még nem tartják szem előtt!

A gyűlések lefolyása.

(Megérkezés.)

Már kora reggel láthatók voltak a házakon a lobogók, amelyek az érkező vendégeket voltak hivatalva üdvözölni. A közönség gyülekezett, 8 óra után felvonult a tűzoltóság, a rendőrség, majd bevonult a pályaudvarra mintegy 60 hintó. A községi és az ev. iskolák növendékei hosszú sorfalat álltak. Az intelligencia zöme is kivonult, ott volt az izr. hitközség elnöksége, vezetősége s számot tevő tényezője. (A maroknyi róm. kath. vezetői elutaztak s távollétükkel tüntettek!)

Kilencz óra 8 perczkor berobogott a vonat, melyről Gyurácz Ferencz és Scholtz Gusztáv püspökök szálltak ki kíséretükkel. A nap folyamán megérkeztek még dr. Láng Lajos e. e. e. gyámint elnök, Fabiny, Földváry Elemér, dr. Kéler Zoltán, dr. Petőcz Károly, dr. Masznyik Endre, Raffay Sándor, Kovács Sándor, Bancsó Antal th. akad. tanárok, Raab Károly, Löw Fülöp, Materny Lajos, Famler G. ker. gyámintezeti elnökök, Bognár Endre e. e. e. gyámint. jegyző, Falvay Antal Luther-Társasági jegyző, Bendl Henrik e. e. e. pénztáros, Jánossy Lajos, Kaczián János, Paulik János, Majba Vilmos, Kovácsy K., Klimó Kálmán lelkészek, Ruttkay Sándor lelkész Anna és Lenke leányaival, Krupecz István nejével, Clark Simon egyházfelügyelő — továbbá egy-két lelkész és világi. Dr. Zsilinszky Mihály Luther-Társasági elnök egyéb elfoglaltsága miatt csak másodnap érkezett. Ezen kis gárda részvételével (nem számítva a kiskörösi jelenvoltakat) tartotta meg az E. E. E. gyámint. és a Luther-Társaság ez évi gyűléseit.

A vendégeket Melczer Gyula járási főszolgabíró üdvözölte elsőbb, melyre Gyurácz Ferencz püspök válaszólt szivhez szóló szavakkal. Majd Revaló Pál községi jegyző, ugys mint az egyház másodfelügyelője üdvözölte a gyűlés megérkezett tagjait.

Az elhangzott beszédek után a vendégsereg az ott várakozó kocsikra felülve, kiki lakására vitetett. A bevonulás a sort álló iskolás gyermekek s a vára-

kozó közönség sorfala között impozáns volt. A város első háza előtt levő díszkapu s a rajta látható „Isten hozott“ felirat emelte a díszes fogadtatást.

A vendégek elhelyezése után a gyámint. bizottság rögtön összeült s végezte munkáját, majd a vendégek elszéledtek s az egyes családoknál találtak déli ellátást.

(A Luther-Társaság gyűlése.)

Délután 3 órára volt kitűzve a Luther-Társaság gyűlése, melyet azonban a lassú gyülekezés miatt csak 4 óra után nyithatott meg Scholtz Gusztáv püspök, Luther-Társasági elnök, a távol lévő Zsilinszky Mihály helyett. Mindenekelőtt üdvözölte a vendéglátó egyházat a szives, magyaros fogadtatásért, Majd így folytatta: . . . Kettős cél hozott ide bennünket, az E. E. E. Gyámintezetet és a Luther-Társaságot. Az előbbi az egyházak anyagi helyzetével foglalkozik, a Luther-Társaság pedig szellemi táplálékkal kívánja ellátni az arra szomjuhozókat. Irodalmi társaság tehát a Luther-Társaság s hogy mily fontos az irodalom, közelebb a magyar irodalom, azt szükségtelen ezen városban ecsetelnem, ebben a városban, amely Petőfit, a lánglelkű költőt mondhatja a maga szülőföldjének. Az a mi feladatunk is, hogy az irodalom egyik nemes ágát kultiváljuk. Midőn 22 évvel ezelőtt a munka megindult: félelemmel, aggodalommal kezdtük azt meg. Törekvésünk azonban nem veszett kárba, a kicsiny mustármagból szép reményekre jogosító terebélyes fa lett. Még ugyan nem az az evangéliombeli fa, melynek árnyéka alatt az öt világrész népei megpihentek, de ha minden evang. ember, ki e nevet viseli, zászlaja alá áll, hasonló lesz hozzá s elfogja foglalni méltó helyét a többi nagy társadalmi intézmények sorában!

Hajdan a protestánsok voltak a világirodalom terén az elsők, ma azonban más felekezetek, nevezetesen a r. katholicismus, a maga óriási gazdagságával tulszárnyalták. De ez ne riasszon vissza, mert hisz a nemes pálma is a nyomás alatt nő! Százados történetünk bizonyítja, hogy akkor volt erős egyházunk, amikor börtön, kánpad, gálya várt a hivekre. Hála Istennek, ezen időnek vége van, de nem tűnt le még a versenytárs, itt az ideje, hogy vele a versenyt felvegyük és pedig elsősorban az irodalom terén!

Nem lesz hiába való talán, ha vázoló most már ama feladatot is, amelyet e Társaság megalakulásakor maga elé tűzött. Ez a feladat, hogy tekintve különösen a földműves népet — kik ma már a XX. században sokkal előbbre vannak mint atyjáik, — akik szivesen keresik a szellemi táplálékot, de sok helyütt oly táplálékot találnak, amely az ev. eszméivel ellenkezik: ezért iparkodik a Luther-Társaság oly szellemi táplálékot nyújtani, amely az evangéliom szellemét tükrözi vissza, hogy ez által is erősödjék a testvéri összetartozandóság érzete. Erre szolgál a sok számos vallásos füzet, amely már eddig is megjelent.

Vándor gyűlésünk a mai napon Kiskörösre jött, mert Kiskörös egyháza volt az, amely egy év előtt ezen Társaságot falai közzé meghívni szives volt. — Amidőn az impozáns fogadásért, a szives, magyaros látásért ezennel köszönetet mondok, a gyűlést megnyitom!

Falvay Antal jegyző olvasta fel ezután az évi jelentést. A tetemes tagdíjhátralékokból az ügyész dr. Kéler Zoltán buzgólkodása folytán jó rész befolyt. A 85 tagnál lévő 1924 kor. hátralék behajtásánál dr. Masznyik Endre indítványára a legkiméletesebb eljárás fog foganatosíttatni. 9 tagnak halasztás adatott, 11 tag

tagdíjhátraléka pedig behajthatatlanság címén töröltetett. A gyűlés dr. Kéler Zoltán ügyésznek azon buzgó s páratlanul önzetlen eljárásáért, melyet a tagdíj hátralékok behajtása körül kifejtett (az eljárással összekapcsolt mindennemű kiadást sajátjából fedezett), jegyzőkönyvi köszönetét fejezi ki.

Csupán két tárgy volt, mely nagyobb figyelmet keltett. Az egyik a *Dunántuli Énekes-könyv*, a másik a létesítendő *prot. könyvnyomda* ügye. A Luther-Társaság óhajtaná megszerezni a *Dunántuli Énekes-könyv* kiadási jogát. Az Intéző bizottság be is mutatta az e tárgyban a dunántuli egyházkerülettel kötendő szerződés szövegét a gyűlésnek, azonban dr. Kéler Zoltán ügyész a szerződési pontokat oly súlyosoknak találta, hogy csak módosításokkal javasolta a szerződés megkötését. Dr. Masznyik E. is osztja az ügyész aggodalmait. Óvatosnak kell lenni szerinte ez ügyben, mert egy részt ezen Énekes-könyv sok tekintetben kifogásolható, másrészt egy új énekes-könyv összeállításán dolgozik az egyet. énekügyi bizottság, melynek létesülésével a Dunántuli Énekes-könyv ügyis lekerül a napirendről és így ez nagy kockázat volna a Luther-társaságra nézve. Gyurátz Ferencz püspök világosította meg ezután a kérdést. Elismeri, hogy a szóban forgó Énekes-könyvnek vannak hibái, ámde egyelőre jobbat senki sem tud mutatni. Az eddigi kiadó 700 koronát fizetett a dunántuli kerületnek egy-egy kiadásért s évenként majd 5000 példányt adott el. Ez évben a Luther-Társaság kérte a dunántuli kerülettől a kiadói jogot; az eddigi kiadó ebbe belenyugodott, de figyelmeztette az elnökséget (Gyurátz Ferencz püspököt), hogy a készlet elfogyott s sürgősen intézkedni kell az új kiadás tárgyában, mert őszkor igen nagy a kereslet. A dunántuli kerületnek tehát sürgősen kell eljárnia. Megadja a kiadás jogát a Luther-Társaságnak is egyelőre egy kiadásra 900 koronáért, de csak úgy, ha sürgősen eljár, mert már nincs készlet s az új kiadás dolgában sürgősen intézkedni kell. Ami az új Énekes-könyvet illeti, a felszólaló szerint nem fog az egy könnyen elterjedni, mert a Dunántuli Énekes-könyvet a nép már megszokta, ha hibás és kifogásolható is! Az új Énekes-könyvet pedig nem lehet egyszerűen ráparancsolni az egyházakra. Végeredményképpen aggodalomra nincs ok, a Luther-Társaság nem kockáztat semmit, sőt szép jövedelemre is számíthat. *A gyűlés az ügyet az Intéző bizottság elé utalja, melynek szabad kezét ad az ügynek f. é. október hó 15-ig való elintézésére.*

A másik ügy a *prot. könyvnyomda* ügye. Kovácsy Kálmán rákospalotai lelkész tudvalevőleg a m. é. győri Luther-Társasági gyűlésen felajánlotta, hogy a rákospalotai egyház támogatása mellett egy prot. könyvnyomdát fog felállítani. A bizottság több ízben tárgyalt az ajánlat tevővel, de a dolog nem jutott düllőre. Az igazgató tanács javasolja az ügynek a napirendről való levételét. Scholtz Gusztáv püspök Luther-Társasági elnök szerint elsörendű fontosságú kérdés, hogy a Luther-Társaságnak saját nyomdája legyen! Ha az egyetem, a négy kerület, az esperességek s egyéb prot. intézmények kiadványaikat lekötnek a felállítandó prot. nyomdának: akkor annak munka anyaga biztosítva lévén a terv megvalósítható volna. Szerinte tehát nem kellene az ügyet a napirendről levenni, hanem bevárando volna az érdekelt körök nyilatkozata! Dr. Masznyik E. az igazgató tanács javaslata, a napirendről való levétel mellett foglal állást. Ha az egyetem, a kerületek stb. lekötik magukat a munka anyagra vonatkozólag, akkor az ügyet mindenki megvalósít-

hatja. Kovácsy Kálmán lelkész a m. é. gyűlésen egyenesen azt állította, hogy ő minden garancia nélkül, egyháza támogatása mellett fogja megvalósítani az ügyet. Bizonyos áldozatkészséget, a közegyház javára hozott bizonyos fokú kockázatot lehetett tehát látni megnyilatkozni az ő ajánlatában, amit mindenki csak kész örömmel fogadhatott. Amde ajánlat-tevő azóta semmi komoly lépést nem tett s így ezen ügyet (nem a prot. nyomda ügyét, csak Kovácsy Kálmán lelkész ajánlatát) javasolja a napirendről levenni. *A gyűlés dr. Masznyik E. javaslatát elfogadta.*

Löv Fülöp ker. gyámint. elnök indítványára ki-mondja a gyűlés, hogy kívánatos volna, ha a Kovács Sándor th. akad. tanár szerkesztésében megjelenő »*Ev. családi lap*« a jövőben minden második vasárnap kerülne az olvasó kezébe, a nyári szünet alatti is, ami igen jó hatással volna az olvasó népre, mert elvonatnék a hosszú vasárnap délutánoként sok egyéb káros szórakozásától. *A gyűlés megbizta a szerkesztőt, hogy ezen szempontok figyelembe vételével egy költségvetést terjesszen az Intéző bizottság elé.*

Végül az elnöki Scholtz Gusztáv püspök bejelentette, hogy a »hítsorsosok szerete, jóakarata már a jövő esztendőre is előre megnyilatkozott, amennyiben a jövő évre a kassai egyház hívta meg vendégül a Luther-Társaságot és az E. E. E. Gyámintézetet.»

E bejelentéssel a gyűlés véget ért.

(Az ünnepély.)

A Luther-Társaság gyűlése után este 6 órakor kezdődött a templomban az ünnepély. Az »*Erős vár*...« lélekemelő hangjainak elhaltával Raab Károly esp. ker. gyámint. elnök mondott imát, a távol lévő Szeberényi Lajos pestmegyei esperes helyett. Majd Gyurátz Ferencz püspök ismertette gyönyörű beszédben a Luther-Társaság és az E. E. E. Gyámintézet céljait. — Szavai szívből jöttek, szívből szóltak. A két intézet céljainak ismertetése után így folytatta: »Mindkét intézmény számottevő hatással van a közéletre s az elfogulatlan gondolkozó csak tisztelettel emlékezik meg róla... E két intézmény nem gyűlöltre, de szeretetre tanít, nem rombol, de épít és az evang. magasztos elveinek átültetésével világosságot gyújt. Ez a feladat megérdemli a figyelmet... A földi lét nem a zavartalan öröme, de a változások láncolata, küzdelem a balsors meg-megújuló támadásaival. S hogy az ember megállja helyét, támaszra van szüksége. Adott is ilyet a Teremtő s ez a hit, amely Istenhez emel, felkelti bennünk a számadás gondolatát s ezzel szilárdítja a kötelesség érzetét. Fentartja a reményt az igazság győzelmében s oltalmaz az erkölcsi bukástól. Ez az élet zivatarai közt a menedék! Hagyja el a halandót minden, hitét ha őrzi, őrzi őt a hit, Mig az embernek hite van, van lelkének szárnya, míg imádkozni tud, van reménye egy szebb jövőben! Méltán mondjuk, hogy ki a vallást tapossa, az az erkölcsiség első támasztó oszlopát tördeli! De a hitnek a szeretettel kell egyesülnie, mint a napsugárnak a meleggel. Szent vallásunk a szeretetben mutatja az első nagy tötvényt: ahol ez csatolja össze a szíveket, ott mind-azt kipótolja, amit megtagadott a mostoha föld, de ahol ez kihalt, ezt nem pótolja semmi!

Azokat a *sociális* kérdéseket, melyek ma oly sok fejtörést okoznak, csak a felebaráti szeretet vezér elve mellett lehet megnyugtatóan megoldani. Hol a szeretet kihalt a szivekből, ott elhalványult az Istenkép az emberen, előtérbe lép benne az állat s elvakultan

vesztére tör mindannak, ami addig a gondolkodó lélek előtt szent volt, letiporva törvényt, szabadságot, hogy visszavesse az emberiséget a barbárságba! Ki a szeretet és testvériségen munkálkodik, az Isten előtt áldott feladatot teljesít.

Ily feladattal jöttünk Kiskörösre, hogy itt is munkatársakat keressünk és áldozatkészséget ébresszünk! Az ország távol és közel vidékeiről érkezve örömmel üdvözljük ezt a várost, mely nemes és szent czélokra áldozatkész! Méltán jár ide a nemzet s innen viszi el azt a reményt, hogy az a hon, mely ily elmét szült (Petőfi S.), az boldogul; hogy ahol a hit, szeretet, remény még nem pusztá üres hang, hanem vezérlő csillag az erkölcsi világban, ahol van egyetértés, testvériségi tudat, ottan a rendületlen munkálkodás lerakja egy szebb korszak alapkövét: ezt adja az egek Ura!»

E mindkét megható magasszárnyalású beszéd után az egyh. vegyeskar adott elő precízitással egy egyh. éneket.

Zsilinszky Mihály dr. helyett Scholtz Gusztáv püspök mondott ezután emlékbeszédet néhai Fabinyi Teofil a Luther-Társaság védnöke felett. Majd Raffay Sándor theol. akad. tanár olvasta fel „Vallás és socialismus” című értekezését. A legnagyobb elismeréssel adózhat mindenki a nagy szorgalommal és tudományos alaposággal kidolgozott munkáért, de szerintünk a kiskörösi helyi közönség számára, mely a templomot megtöltötte, alig, vagy legalább is nehezen megemészthető szellemi táplálék volt. Az ily nemű ünnepségeken a természetüknél fogva szárazabb, tudományos értekezések helyett mindenesetre megfelelőbbek a könnyebb, az egész közönség által élvezhető szellemi termékek.

Ezután Materny Lajos és Famler Gusztáv ker. gyámint. elnökök ismertették a vezetésük alatt álló gyámintézetek tevékenységeit.

Közben és befejezésül szép előadásban hallottunk elszavalni két, az ünnepély keretéhez illő költeményt. Az ünnepély a „Hymnus” valóságos tengerzúgás módjára felzendült lelkesült hangjaival fejeződött be.

(II. nap. Gyámintézeti közgyűlés.)

A gyámintézet közgyűlését vasárnap délelőtt 9 órakor istentisztelet előzte meg, melyen Kruttschnitt Antal soltvadkertiek lelkész tartotta az ünnepi beszédet.

Istentisztelet végeztével dr. Láng Lajos e. e. e. gyámint. elnök olvasta fel mindenkit megragadó s tetszésnyilvánításokkal többször félbeszakított megnyitó beszédét, melyet lapunk egyik legközelebbi számában fogunk közölni.

Gyurátz F. püspök, gyámint. elnök nagy gondal összeállított évi jelentésében kapcsolatban a közgyűlés elhatározta, hogy a Weszter-féle alap kezelését (melyet a múlt évben már ismertettünk) elfogadja s könynyebbség céljából az ingatlanokat értékesíti s a befolyt összeget takarékpénztárral kezeli.

A jövőben a gyűlés határozata szerint minden egyháznak csatolnia kell folyamodványához egy kimutatást, mely feltünteti, hogy a folyamodó egyházban hány százaléka az egyházi adó az állami adónak.

Bejelentette továbbá az elnök, hogy a Gyámintézetnek kilátása van arra, hogy levéltára számára helyet nyer az egyet. egyház levéltárában.

Megújította a gyűlés a Nő-egyletek alakítására szóló felhívását. Könnyebb megalakulhatóság céljából egy alapszabály tervezetet is kidolgoztatott, melyet minden egyház rendelkezésére bocsájt.

A Gusztáv Adolf egylet ez idei adománya körülbelül 35000 koronát, a hazai gyűjtés pedig közel 45000 koronát tett ki. Ez évben először haladta meg a hazai gyűjtés a külföldi G. A. egylet adományát. — E bejelentéssel kapcsolatban a gyűlésből kifolyólag táviratilag üdvözlötetett a Gusztáv Adolf egylet központi elnöksége.

Majd lelkesen ünnepelte a gyűlés dr. Kéler Zoltán gyámint. ügyészt, úgyis, mint újonnan választott ker. gyámint. elnököt, úgyis mint a Gyámintézet ügyei iránt mindig lelkesedő, önzetlenül és fáradhatlanul munkálkodó áldozatkész hivatást!

A különféle segélyek kiosztására került ezután a sor, mire a gyűlés Gyurátz F. püspök buzgó imádságával befejeződött.

A gyűlés végeztével a Luther-Társaság megkoszoruzta az ev. iskola előtt álló Petőfi szobrot. Az ünnepi beszédet Kovács Sándor th. akad. tanár tartotta, aki tartalmas beszédével, messzehangzó érczes hangjával magával ragadta a lelkesedésbe a nagy számban összesereglett ünnepi közönséget. Imaként szállt fel a lelkesült tömeg ajkáról a „Hymnus” melylyel befejeződtek a kiskörösi ünnepségek.

Délben 130 teritékes közeled volt.

Nógrádi.

Még egyszer, még egyet a mi nyugdíjügyünkben.

Soh' se káros, — nemde igen tisztelt szerkesztő ur, bele-bele nyulni a főzőüstbe, felkavarni, tisztázni kissé az abban siető — életemszenciáját. Nem rossz szolgálat a bár sokszor nem tetsző bevilágítás. Jó néha-néha az őszinte, igaz szó ebben a sima, udvariasságban túltengő életben.

Kihagyva im minden czélzatosságot, mellőzve minden erősebb s élesebb hangot jelen cikkemben, legyen szabad reményelnem, hogy helyet enged ennek becses lapjában, daczára annak, hogy már is előzőnölve lett a nyugdíjügygyei e szaklapunk.

A nyugdíjügyben tehát a bányakerület is állást foglalt és pedig a jogügyi bizottság javaslata folytán, a fizetés rendszer mellett, minthogy e kerület tiz esperessége közül öt emelett, négy meg az általány rendszer mellett szavazott.

A ker. értekezleten mind két irányban történt egy-két szerény felszólalás, — tüzetesen csak is a fizetési álláspont védelmében.

Magán a közgyűlésen már nem is volt igazában ez ügy tárgyalható, nem volt az annyira méltatva, hogy benne, érdemében némi diskussió kifejlődhetett volna. Fogytán volt a türelem. Pedig hát tárgyalás, kölcsönös felvilágosítás nélkül nincs, nem lehet megnyugtató határozat, ítélet.

Am a nyilvánosság széles terére lépve nézzünk kissé körül. És csak némileg is belemélyedve eme közös, fontos ügyünk lényegébe, mindenek előtt az a kérdés nyomul előtérbe, hogy valjon a nyugdíjügy az illetékes uton, azon az uton halad-e, mely egyik részről sem eshetik kifogás alá, mely tehát általános megnyugváshoz vezet az érzékeny kebleket? — Nem azon halad.

A fizetésrendszer hívei kizárólag lelkészek ügyének állítják a nyugdíj ügyet akkor, amikor a vitatkozás közben annak közegyház természetűségére történik hivatkozás. Ellenben, ha következetességéből indulva

azt kérjük, hogy ám miért nem döntenek benne tehát maguk a lelkészek, azoknak többsége, a közigazgatási hatóságok és így a világi urak kizárásával? — Ekkor meg szinte megbotránkozással hivatkoznak az ügy közegyház természetére, mely nem engedi a hivatalos eljárás mellőztét.

Azt szeretném én most már tudni, melyik felfogás helyes, melyiket kellene hát tulajdonképen követni. Tényleg, most egyik uton se halad ez az ügy, hanem ingadozik, egyik utról átszap a másikra a szükség a szorongattatás szerint.

Mivel tehát a követendő rendszerben fenálló két felfogás hívei — úgy látszik — egymást meggyőzetni érveikkel nem hagyják, e téren pedig, melyen jelenleg az ügy vitetik, csak visszavonást terem: ez okból nincs előbbre való fontos teendő, mint az út-módnak megállapítása, melyen az ügy oly végleges eldöntést nyerjen, hogy lehetőleg megóvja a belbékét, meghozza a belenyugvást. Ez pedig egyházi alkotmányos életünkben nem lehet más, mint a többség, a teljes, az igazi többség akaratának megnyilvánulása.

E részben két út áll előttünk. Egyik a *lelkészek megszavaztatása*, a másik, a *gyülekezetek véleményének kieszközlése*.

Nem lehet tagadni, hogy közvetlenül a lelkészek érdekét szolgálja a nyugdíj ügy. Ők volnának tehát hivatva a többség útján benne dönteni. De ki ne látná, hogy mily szoros, elválaszthatlan összeköttetésben áll itt a lelkészek érdekével a közegyház érdeke. Lehetetlen figyelmen kívül hagyni a *nyugdíj alaptökéjének természetét, eredetét*. Valjon nem az egyetemes egyház különféle forrásaiból gyűlt az össze? Maga az államszegély is a 48-iki XX. t.-cz. értelmében minden más felfogást kizárólag nem az egyet. egyháznak, az ő különféle szükségleteik fedezésére adalík-e? Nem úgy mint a lelkészi fizetés kiegészítése külön-külön az egyes lelkészeknek a kormány által megállapított összegben. Ami eléggé helytelen, önkormányzatunk tekintetében sérelmes is.

Azok a nyugdíj alapjára befolyt évi *nagyobb járulékok*, melyeket a *nagyobb gyülekezetek befizetnek* szemben a kisebb gyülekezetekkel, sem ingatják meg a nyugdíj ajaptökéjének közös, egyetemes természetét.

Mert hiszen, ha a teherviselésben ez az arányosság nem léteznék a közéletben, minden irányban, ugy nem csak ama Krisztusi elv: egymás terhét hordozzátok — hantoltatnék el épen az ő országában, a ker. egyházban, de halomra döntetnék a gyülekezetek egyetemes egyházzá való alkotása és fenn nem állhatna az országok s maga a társadalom szervezete.

Tehát a nagy gyülekezetek nagyobb összegű befizetései nem önmagukért, önczélból, annál kevésbé az ő saját lelkészeik külön javára beszámítandó végből, hanem egyedül s kizárólag az egyetemes egyház javára, céljai előmozdítására történnek.

Nem lehet elhallgatni azon ténykörülmenyt, hogy *maguk a lelkészek is járultak e célra* évi díjakkal. És pedig a gazdagabb állásban levők nagyobb évdíjakkal, mint a szegényebbek. Ezen különbözet, ezen befizetési többlet azonban az életbiztosítási mérleg szerint oly csekély összeget vonna maga után a nyugdíjnál, hogy ez talán szót sem érdemelne, de semmi esetre se gyöngíti meg legkisebb mértékben sem a nyugdíjalap közegyházi természetét és szó sem lehet arról, hogg jogot lehetne formálni e réven nagyobb nyugdíj évi járulékára. Különben az életbiztosítási számítás alapján legyen meg nekik az a nyugdíjtöbblet, a mi a befizetés különbözete után jár!

Azonban, hogy jogot lehessen formálni, holmi *érdemek* — a végzet, nehezebb, kihatóbb egyházi szolgálatok, — avagy pláne isteni adománynak, a tehetőségnek magasabb fokából származtatott *érdemek alapján*, ez ellen a protestantizmus, a lélekisme és a köztapasztalat nevében egyenesen tiltakozni kell!

Mind ezekből most már levonva az önként folyó következtetést, nem dönthet, alkotmányosságunk szellemében, az egyházi közigazgatási fórum hivatalból a nyugdíj kérdésében. Oda kell azt vinni, hol alkotmányos szervezetünk szerint egyházi életünkben *minden jog forrása* van, a hová minden nagy horderejű ügy tartozik az egyházi életben, s ez nem egyéb, mint az *egyes gyülekezetek összessége*. A gyülekezetek kebelében a minden irányu érvek latolgatásával nemcsak a lelkészek, de az egyház más tagjai is, ugy a felügyelők, az összes világi és egyházi tekintélyek belefolyhatnak, nézetüket jogosan érvényesíthetik. Ez uton nyilvánulhat a közegyház akarata a maga valóságában és ekképen eljárva lehet az ellenvélemények között az összhangot visszaállítani.

Vessünk még némi kis világosságot az esetleg így létesített általány nyugdíj alkotására. Hogyan nézne ez ki,

Az államszegély 33 százalékának igénybe vételével megállapíthatnák az általány nyugdíj, akár 2000, akár 2400 koronában. S így a fizetés alapján való nyugdíj beszüntetése mellett egy jókora tőke lenne megtakarítva, mely idővel lehetővé tenné a nyugdíj emelését.

Ebből nem származnák az a rendkívül kifogásolt helyzet, hogy a *kongruás lelkészek nyugdíja nagyobb lenne*, mint az élvezett fizetésük. Mert tudva levőleg — nem ütök, törvényen alapszik — a kongruás lelkészek tényleges jövedelmük nem 1600 korona ám, hanem minden beszámítással felmegy az évi 2600 koronára, sőt helyenként többre is. Anyagi előny, nyereség nem indítaná tehát a kongruás lelkészt nyugalomba vonulásra. De különben a jogosulatlan nyugdíjaztatás, a visszaélés elé gátat lehet emelni. E mellett meg folyton hangoztatik, — be is kell következnie, — hogy a fizetés rendezéssel s a korpótlékkal a javadalom növekedni fog.

Igen ám, de nagy megütközést képez itt az, hogy a *nagyobb fizetésű lelkészek nem élvezhetnének* fizetésüknek megfelelő nyugdíjat. Igaz, de hisz a nyugdíjintézetünknek nem az a feladata, hogy a szolgálat idejében élvezett javadalmat biztosítsa szolgálaton kívül is. Célja s feladata az, hogy általa az egyház-egyetem biztosítsa szolgálóinak a munkaképtelenség állapotára existenciáját. Hja, de hogyan élhessen meg egy család — mondjuk 2400 koronából, holott eddig szolgálata idején 3—5—6 ezer korona járt ki neki? A felelet igen egyszerű: úgy kedves testvér, mint az, aki élete munkássága egész idején is s nyugalomba vonulásakor is megél belőle. A 2400 korona nem több, csak annyi egyiknek, mint a másiknak, Sőt jobban megélhet a jól dotált lelkész, minthogy neki volt, lehetett alkalma miből meg is takarítani, öreg napjaira félre tenni. Fáj neked az, hogy végre-valahára, a munkaképtelenség idején egy mértékkel lesz mérve neked és szegényes munkatársadnak?! Nem méltó ez is élete alkonyán a jutalomra, mint te, kik együtt munkálkodtatok az úr szőlőjében? Avagy miért legyen egyik-másik lelkész társ praedestinálva, hogy mostoha fia legyen ő az Isten országa földi intézményeinek, miként szolgálati időszakában, úgy nyugéveiben is?!

A fiatal nemzedékre nem a létező nagyobb fizetések, inkább a szegényes lelkészi javadalmak birnak

hatással és pedig visszariasztó hatással. Már most is érezni a munkaerő hiányát az egyházi téren. Káplánt tisztességes díjazás mellett édesgetve sem tud sok lelkészársunk szerezni. Itt alant kell tehát a helyzetet javítani egyházunk terén, az ismert protestáns szegénységet kell istápolni, ahol csak lehet, s úgy amint lehetséges. És akkor és azzal, ilyenképen a nyugdíj helyes megállapításával is szolgálatot, fontos szolgálatot tesznek a mi ev. közegyházunknak is. De mindenek előtt hallgassuk meg egymás szavát.

Frenyo András.

Gondolatok,

elmondva 1908. szept. 9-én az eperjesi egyetemes theologiai akadémia új iskolai évének megnyitásakor.

A midőn itt theologiai akadémiánk Otthonának ezen szép termében egybegyűltünk, hogy Istenünkhöz, a mi jó Mennyei Atyánkhoz fohászkodjunk s a megkezdendő új iskolai évnek munkájára az ő áldó kegyelmét, állandó segedelmét kérjük, önkénytelenül támadnak bennünk a legkülönbözőbb, fontosnál fontosabb s érdekesnél érdekesebb kérdések, a melyek mind-egyikére feleletet keresünk s felvilágosítást nyerni szeretnénk.

Vajjon mi is a mi feladatunk, a melyet ezen iskolai évben megoldanunk kell? Mi a célunk, melynek szemünk előtt kell lebegnie? Miképen érhetjük azt el? Mit vár tőlünk az egyház? Mit vár a haza? Mit kívánnak Önöktől k. ifjuság szülei vagy gyámjaik? S mit követel mindegyiküinktől a saját lelkiismerete?

S még folytathatnám a kérdések felvetését, a melyek most lelkünkben élnek.

De az összes felvetett kérdések ebben a kettőben foglalhatók össze: az egyik az, hogy *mit követel tőlünk hallgatóktól s tanároktól theologiai akadémiánk, a másik pedig az, hogy mit követel tőlünk saját lelkiismeretünk?*

Hogy az elsőben összefoglalhatók a felvetett kérdések, azt természetesnek fogja találni mindenki, mert a mit theologiai akadémiánk tőlünk követel, abban benne van s benne kell lennie mind annak, a mit az Egyház, a haza, a magyar társadalom s a mit Önök szülei elvárnak s remélnék. Theologiai akadémiánk céljától tévesztett főiskola lenne, ha követelése s törekvései nem egyeznének azzal, a mit tőlünk az Egyházunk követel, a melynek szolgálatában állunk s Önökkel együtt állani akarunk, a Haza elvár, a melynek kenyerét eszszük, levegőjét szivjuk s védelmét élvezzük és a mit az Önök szülei s gyámjai remélnék, a kiknek meleg szeretetét, gondoskodását s önfeláldozó segítségét gyermek koruk óta nap-nap mellett tapasztalják.

Theologiai akadémiánk követelése s törekvése szervezetünk értelmében nem más, mint „*a theologianak, mint elméleti és gyakorlati tudománynak a szentírás, az ág. h. ev. egyház tanai, hitelvei és a tanszabadság elve alapján önálló művelése s egyszersmind a magyarországi ág. h. ev. keresztyén egyház számára alkalmas lelkészek, theol. tanárok és középiskolai valástanárok képzése.*“

Kettős cél s feladatot ír tehát elénk szervezetünk: az elméleti s gyakorlati theologiai tudományoknak tudományos művelését s theologiai szakképzettségről szóló képesítés adását.

Magyar ev. Egyházunknak akkor fogunk igazán

szolgálatokat tenni s hivatásunkat valóban betölteni, ha theologiai tanulmányainkban mindenekelőtt a szentírás felé fordulunk s hitéletünk emez kiapadhatatlan forrásával foglalkozunk. Oda sietünk Jézushoz, a keresztyénségnek nem csak alapítójához, hanem éltető fejéhez s lelkünk egész odaadásával törekszünk megérteni azokat az eszméket s igazságokat, a melyek nemcsak gazdagítanak, de boldogítanak is.

A tudománynak összes rendelkezésre álló eszközeivel kell törekednünk a szentírás ismeretére. Tanulmányozásunk közben a legkülönbözőbb elméletekkel s feltevésekkel találkozunk, a melyek bizony sokszor megtámadják hitünket s kételkedőké tesznek, sőt talán lelki meghasonlásig is üznek. Ezen nem szabad megütköznünk s kishitűen, elcsüggedve a következő ményektől félnünk! Nem kész igazságok nyújtásában, vagy vételésben áll a tudományos foglalkozás, hanem azoknak keresésében s már Lessing, a németeknek nagy kritikusa s színműírója megmondotta, hogy igazán boldoggá nem az igazságnak bírása tesz, hanem az azután való folytonos törekvés.

Többé kevésbé minden theologussal történik, a mit de Wette, a nagy híri theologus ír magáról egyik értekezésében, hogy a sokféle ismeretek s a tudományok különböző igazságai nemcsak kételkedővé, de boldogtalanná is tették, mert mindent leromboltak, a mit egyszerű s őszinte lelkével elhitt s igazságnak tartott, míg a szívében megmaradt gyermeki hit és Istenhez való ragaszkodás arra nem ösztökölték, hogy hallgatva lelkiismerete szavára a vallásosság titkaiba hatoljon s a szentírás igazságait keresse. A vallástudományok világa mellett szerzett nemcsak meggyőződést, hanem nyugalmat s boldogságot is a lelkének. Miként a közfelfogás szerint az arany a tűzben tisztul meg, akként az emberi lélek is a kritika által támasztott kételyeken s támadásokon keresztül jut el valóban a vallási igazságokhoz; meggyőződészerű hithez s ily módon fejlődhet ki az ember jellemné.

Ilyen tudományos kritikai módszerrel kell törekednünk evangélikus egyházunk történetének feltárására, mert csak az ily módon végzett kutatásokból ismerhetjük meg a multat s annak alapján a jelent s készíthetjük elő a további fejlődést s biztosíthatunk a jelennél szebb jövőt. Már pedig a mi nevelési s tanítási feladatunk inkább a jövő előkészítésére, mint sem a jelennek ilyen vagy amolyan vezetésére irányul. — Hitvallási iratainkban foglalt igazságokat is csak a történelem világitása mellett érthetjük meg valóban s értékelhetjük belső tartalmuk szerint.

Vallási rendszerünk kiépítésénél biztosan szármaghat lelkünk, ha az így megvetett alapon szerzett ismereteit a logika szabályai szerint fűzi egymáshoz teljes egészszé. Egységes világnézetre, valóságos meggyőződésre csak az ily terhes s fáradságos munkásság árán tehetünk szert. Theol. tanulmányi rendszerünknek legigénytelenebb részecskéje is harmonikus egységben áll az egészszel s az igénytelennel látszó tárgy is fontos láncszemét képezi a theologiai tudományok egész rendszerének.

Lelkünknek ily irányu művelése s az ismereteknek gazdagsága biztosíthatja a gyakorlati theologiai miveltiséget és csak az ily képzett theologus léphet arra a magas utra, a melyen mint lelkész vagy tanár hivatva van áldásosan működni az egyházért, hazáért s társadalmunkért. E nélkül lehet valaki nap-számos vagy mesterember a reá bízott lelkészi munkájában, de nem tanult fő s tudományosan képzett szakember.

Ezeket figyelve közös munkát kell végeznünk tanárnak s tanítványnak, hogy a magasztos s nehéz czélt elérhessük!

Mi tanárok nem elégedhetünk meg azzal, hogy a reánk bízott tárgyakat talán minden lélek nélkül s Önökkel semmit nem törődve gépiesen előadjuk, hanem életet is kell öntenünk a szavainkba s meggyőződést keltenünk az Önök lelkében. De Önök sem elégedhetnek meg azzal, hogy csupán mint befogadók szerepeljenek s az előadottaknak gépies reprodukálásánál megálljanak, hanem tovább is kell dolgozniok, hogy a hallottakat szabadon mérlegeljék, összehasonlításokat tegyenek s a felmerülő ellentéteket s kételyeket magok is eloszlatni igyekezzenek. Követniök kell Pál apostol mondását. «Mindeneket vizsgáljatok s a mi jó, azt megtarjátok.»

Itt áll elő a másik felvetett kérdés s itt kell keresnünk feleletet arra, hogy mit követel tőlünk a saját lelkiismeretünk? Összefügg ez theologiai akadémiai szervezetünk azon kijelentésével, hogy a theologiai tudományok önálló művelése a *tanszabadság elve alapján történik*. A minthogy az másként nem is lehetséges. Tanszabadság nélkül nem lehet önállóan művelni a tudományt s nem lehet azt tanítani az ifjúságnak. A kérdés nem csekély jelentőségű, mert egész lelkünkre s egész életünkre kihat. Mindenek előtt azt követeli tőlünk, hogy komolyan és szorgalmasan foglalkozzunk a theologianak minden kérdésével, hogy minél tisztábban lássunk s egységes világnézetet s választásos meggyőződést szerezhessünk magunknak. — Minden kérdés a lelkiismeret kérdésévé vájék, mert csak így lesz az tulajdonunkká s nem csupán külső máz. Az előforduló kritikai okoskodások, elméletek, hypothesisok, kételyek és tagadások utvesztőjében az igazság szeretete s a hitből élő lelkiismeret legyen a vezérök, mert különben oly igazságok hirdetőivé válhatnak, amelyeket nem tudnak összeegyeztetni meggyőződésökkel s mint álpróféták istenellenes munkát végeznek hiveik s egyházuk kárára.

Ha ezen lelki munka közben egyik-másik elfárad, vagy meginog s kételyek, sőt talán hitetlenség kezdik támadni eddigi vallásos meggyőződését: azok ne féljenek s ne csüggedjenek el, a kételyek lassan szétoszlanak s a lélek hitben megtisztulva s megerősödve kerül ki e harcából, lesz meggyőződése, vallásos hite s erkölcsi szilárdsága.

A mi tanításunknak, szeminariumi munkálkodásunknak s egész hivatásunknak más czélja s neme sebb feladata nem lehet s magasztosabb működést nem képzelhetünk, mint ha Önökből oly vallásos jellemeket nevelünk, a kiknek őszintén vallott evangéliumi hitbeli meggyőződésök s igaz keresztyén erkölcsi világnézetök van, akik lelkesedéssel s kitartó buzgósággal képesek és készek egyházukat szolgálni, érte sikra szállni s ha kell érette szenvedni, Oly erős hitű s tiszta erkölcsű lelkészeket szeretnénk Önökben adni egyházunknak, akik büszke önérettel vallják magukat Krisztus szolgálóinak, nem szégyenlik az ő evangéliumát s tényként mondhatják Pál apostollal „élek pedig többé nem én, hanem a megfeszített Krisztus.” Ha ilyenek lesznek, megtanítja lelkiismeretök arra, hogy tiltakozzanak bátran, amikor tiltakozni kell s valljanak nyíltan s félelem nélkül az igazság mellett, amikor vallani kell s ez az igazság Krisztus harcosaivá, hőssökké fogja tenni. Így azután nagygyá fogják tenni egyházunkat, boldogokká hiveinket s magok is boldogok lesznek, amit életműködésünk legszebb jutalmának tekinthetünk.

Ily szellemi munkára hívom fel önöket s kérem legyenek szorgalmas és lelkiismeretes társaink a reánk váró kötelességeink teljesítésében, fáradságunk nem lesz sikertelen, Isten áldása nem fog elmaradni az így kezdett s folytatott s majdan elvégzendő iskolai évnek munkájáról sem.

Mayer Endre,
theol. dékán.

T Á R C A.

A Liturgia egységesítéséről.

A külsősomogyi lelkészegylet megbízásából írta Balogh István porrogszentkirályi lelkész.

Az *egyházkezelést* a Gyurátz-féle agenda szerint végzem, az egyházkezelő életviszonyaihoz mért beszédek. Az egyházkezelés meghatározott napja szombat, hogy a jelentkező a lelkészt okvetlen otthon találja.

Az *esketést* szintén a Gyurátz-féle agenda szerint végzem, megfelelő beszéddel. — A jegyesek megáldása közben azoknak egymásban tartott kezét kezemmel átfogom s úgy mondom az áldást. — Az agendában foglalt formulát a polgári házasságra való tekintet nélkül, a maga egészében alkalmazom. A polgári kötésre való utalás a beszédben és az egybekötő áldásban foglaltatik.

A *temetést* imádsággal így végzem: 3—4 énekers után állandó verses előfóhászt mondok, utána megfelelő imádságot, melynek végéhez kapcsolom a Miatyánkot. Azután a halottat megáldom következő szavakkal: Elbocsátunk immár utolsó utadra *megdicsőült* keresztyén társunk. Istennek áldó kegyelme és békessége kísérjen téged azon s vigasztalja meg az utánad kesergők szívet szent fia, az Úr Jézus Krisztus érdeme és az örökélet reménysége által. — Egyéb áldást ilyen esetben feleslegesnek tartok.

Ha halotti beszéd is van, az mindig lehető rövid és az előfóhász után következik.

A temetőben mindig egy állandó, általam készített imádságot mondok, a Miatyánkot a végén hozzácsatolva. A háznál mondott áldás a sirnál így módosul: Szállj le immár csendes sírodba *megdicsőült* keresztyén társunk, az Úr adjon kihült tetemeidnek csendes pihenést, elszállott lelkednek örök üdvösséget s vigasztalja meg az utánad kesergők szívet szent fia, az Úr Jézus Krisztus érdeme és az örök élet reménysége által. — Egyéb áldást itt is feleslegesnek tartok. — Itt van helyén megemlítenem azt, hogy a halotti beszédet illetőleg Paulik nézetén vagyok. Egyszerűen el kell törülni. De sőt, meg kell akadályozni még azt is, hogy a lelkészek terjengős, emelygős, okoskodó imádságokat mondjanak. — Legjobb erőink, imádságos papjaink ne kicsinyeljék a munkát, hogy rövid, tömör temetési imádságokat szerkesztszenek.

Mivel ilyenek csak az ihletés percében születhetnek, legajánlatosabb volna a már meglévőkből — egyelőre — egy gyűjteményt összeállítani.

Van a Württembergi Agendában egy öregek felett mondandó imádság, mely annyira szép, hogy igen könnyen felejteti a most divatozó laudációkat. — Ezt ajánlom mintának.

Állandó liturgiai elemekkel a temetési üszertartás is bővíthető volna, sőt a halotti beszédek elmaradása esetén az szükséges is lenne.

Legyen a halálban mindenki egyenlő s ne legyen garas szerint kimérve végső tisztelete.

Mentessenek fel a lelkészek az alól a kinos ver-gődés alól, mely győtri őket akkor, mikor beszélni kénytelen ott is, a hol »szeretnének megnémulni és meg nem nyitni az ő szájukat.«

A kinek lelkét csak a koporsó mellett van alkal-munk Isten igéjének hálójával megfogni, azokkal szem-ben az ige rendszerint ott is hatástalan marad. — A kikre pedig képesek vagyunk hatni, azok uggyis meg-keresik azokat az alkalmakat, a melyeken módunkban van a mulandóságot és örökéletet Isten igéjével egy-bekötöni s a bánkodókat vigasztalni.

Még sok dolog volna, a mit a kérdéssel kapcsolatban mondani lehetne, de az alkalom rövidsége int.

Azért azzal az óhajással zárom elmefuttatásomat, vajha sikerült volna igénytelen dolgozatommal gondolatokat ébreszteni s vajha a közel jövőben ki-alakulhatna a hitelveinknek, egyházunk méltóságának és a hivek lelki szükségleteinek megfelelő egységes, jóízű, modern felfogást kielégítő liturgiánk!

(Vége.)

BELÉLET.

Kérelem. *Schultz Aladár* felszentelt ev. lel-ész, ki jelenleg Amerikában tanulmányuton van, hazájába vissza akarván térni, segéd- vagy kiegészítő lelkészi alkalmaztatást keres. A jeles képzettségű ifjut, ki a magyar és tót nyelvekben jártas, melegen ajánlom a segédlelkészt kereső szt. egyházaknak és lelkésztestvéreknek. Czime: Lansford. P. A. Bot. 57. United States. Amerika. Budapest, 1908. szept. 24. *Schultz Gusztáv* bányakerületi püspök.

Ref. püspökválasztás. A Kiss Áron elhunytával megüresedett tiszántúli ref. püspöki szék kétszeri szavazás útján, a szeptember hó 23-án Debreczenben tartott szavazásbontás eredménye szerint 72 szavazattöbbséggel Eröss Lajos debreczeni theol. akad. tanárral tölthetett be. — Az új főpásztor 1857 márcz. 2-án Biharmegye Darvas községben született, tehát ma 51 éves; előbb Dévaványán, majd a Szilágyságon fekvő Kémer községben, azután Földesen, majd Püspökadányban lelkészkedett, 8 év óta pedig a debreczeni ref. theologia dogmatikai tanszékének tanára, 7 éven át szerkesztője volt a »Debreczeni Protestáns Lapnak.« Irodalmi téren főleg dogmatikai fejtegetéseivel tünt fel. Irta önálló művet is »Apologetika« czimen. Jeles szónokként, kitűnő adminisztratorként, nemes szívű emberbarátként ismeretes. Az Ur legszentebb áldásai legyenek vele magasztos főpásztori feladatai teljesítésében.

Tisza István gróf nagy beszéde. A dunántúli ref. egyházkerület szeptember 22-én Pápán tartott közgyűlésén Tisza István gróf főgondnok szíveket és elméket megragadó nagy beszédet tartott, a melyben nem hallgatta ugyan el a klerikalizmus terjedő hatalma felől táplált aggodalmait, élénken ostromozta ugyan a „Ne temere“ alakjában jelentkező legujabb merényletet, a melynek a védelmére felhozott klerikális csalafintaságokat hatalmas érveléssel zuzta össze, és jogosnak tüntette fel a védekezést mind a klerikális túlkapások ellen: de igazán fennkölt gondolkodással, nemes készüllettel mutatott arra is, hogy e védekezésnek nem szabad tulcsapongania a kölcsönös

honfitársi és keresztyéni szeretetnek határain s ez alapon főleg a józan belátással, hazafias érzülettel és keresztyén bölcseléssel rendelkező katolikus világiakhoz intéz megszívlelésre méltó szöveget: hassanak oda, hogy a nemzeti közélet testéből minden, a protestántizmusra jogos érzékenységet bántó tünet kiküszöböltessék. — Valóban! Tisza és Zsilinszky beszédeiben minden katolikus kongresszusi hangnál méltóbban, impozánsabban és elementárisabb erővel tört ki az evangéliumi igazság, a honfitársi bölcsesség és a keresztyén hamisítatlan magatartás ismerete.

Lelkész jubileum. *Petri Károly* újosóvei evang. lelkész, alesperes, lelkészségének 40 éves évfordulóját folyó hó 21-én a legszűkebb családi körben megünnepelte Ez alkalommal a tanítóikar és az egyházközsége a köztisztületben és szeretetben álló lelkészét üdvözölte. Ad multos annos!

Nyilvános nyugtázás. Varga Márton Szent beszédének megküldött tisztelet példányát a rajta jelzett kegyes célok javára megváltotta Török József ceglédi evangélikus esperes-lelkész 2 kor.-val. Vecsey Oláh Miklós Tokaj 0.80 fillérrel. Köszönet érte a nemes ügy nevében.

PÁLYÁZATOK.

Segédlelkészt keresek, mert beteges, szelütött ember vagyok. A mint a nyugdíjügy rendezve lesz, nyugdíjba szándékozom.

Érdeklődők szíveskedjenek levélben mielőbb felkeresni.

Sajókaza, Borsodmegye. (Posta helyben.) 1908. szeptember 22.

Leskó Béla,
ágy. h. ev. lelkész.

TANKÖNYVEK

ág. hitv. evang. iskolák számára, legnagyobb raktára.

Vallástani kézikönyvek

Adorján F., Bancsó A., Batizfalvy J., Blatniczky P., Bereczky S., Győry V., Kaczián J., Klaar F., Pálty J., Schmidt K. J. és Zsilinszky M. szerzők népiskolai, illetve középiskolai hit-tankönyvei kiadóhivatala.

A hivatalos ev. népisk. tanterv részletes tankönyvjegyzékkel együtt ingyen küldetik meg.

Kókai Lajos protestáns irányú könyvkereskedése,

Budapest, IV. Károly-utca 1.

30—24